

ÖĞRETMENLERİN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ HAKKINDAKİ YETERLİK ALGILARI VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR*

TEACHERS' PROFICIENCY PERCEPTIONS OF ABOUT THE MEASUREMENT AND EVALUATION TECHNIQUES AND THE PROBLEMS THEY CONFRONT

Selahattin GELBAL*

Hülya KELECİOĞLU**

ÖZET: Bu çalışmada yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre eğitim yapılan sınıflarda öğretmenlerin kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yönelik görüşleri betimlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan anket, Ankara merkezinde bulunan ilköğretim okullarının 1-6. sınıflarında görev yapan 242 sınıf ve branş öğretmenlerine uygulanmıştır. Öğretmenlerin öğrenci başarısının belirlenmesinde, kendilerini daha yeterli olarak gördükleri, geleneksel ölçme yöntemlerini tercih ettikleri görülmüştür. Ölçme araçlarını kullanmada karşılaştıkları sorunların başında sınıfların kalabalık oluşu ve zaman yetersizliği gelmektedir. Öğretmenlerin büyük bir bölümünün yeni karşılaştıkları değerlendirme yaklaşımlarının olumlu ve olumsuz yanlarına ilişkin görüşlerinin, programda belirtilen özelliklerle paralellik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Diğer sonuçlarda dikkate alındığında, öğretmenlerin ölçme tekniklerinin kullanımı ve hazırlanması konusunda eğitime ihtiyaçları olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar sözcükler: Ölçme araçları, bireysel gelişim dosyaları, öğretmen yeterlilikleri, ilköğretim Programı, ölçme ve değerlendirme.

ABSTRACT: In this study, the teachers' opinions about measurement and evaluation methods which they use in their classrooms were tried to be described. The survey developed for this purpose was administered to 242 classroom teachers and branch teachers teaching 1-6. grades in primary schools in central province of Ankara. The teachers preferred traditional measurement methods at which they considered themselves more adequate to determine students' achievement. The most important problem which the teachers meet at using measurement instruments is crowded classrooms and insufficient course duration. A great part of teachers' opinion that has showed parallelism that the primary school programme. Taking this finding and other findings of the study into consideration, it is understood that teachers need education on using and preparing measurement methods.

Keywords: Measurement instruments, teacher proficiencies, primary school program, measurement and evaluation.

1. GİRİŞ

Değişim ve gelişme için plan yapılması, amaca daha kısa zamanda ve etkili bir şekilde ulaşılmasını sağlayabilir. Bir çalışmaya başlanılmadan önce hazırlanan iyi bir plan, çalışanların neyi, ne zaman, ne kadar ve nasıl yapacaklarına rehberlik eder. Eğitimin planlı şekilde yapılmasının önemli avantajları olduğu kabul edilmektedir. Eğitimde planlama, belirli eğitim amaçlarına ve program hedeflerine ulaşmak için öğretim etkinliklerinden hangilerinin seçileceğini, bunların öğrencilere niçin ve nasıl yaptırılacağını, ne gibi yardımcı ve tamamlayıcı kaynak ve araçların kullanılacağını, elde edilen başarının nasıl değerlendirileceğini önceden tasarlayıp kâğıt üzerinde saptamaktır (Demirel 2002). Bu tanıma göre eğitimde planlamanın dört temel ögesi olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar, öğrenciye kazandırılması düşünülen özellikler, içerik, eğitim durumu ve değerlendirmedir.

Ülkemizdeki öğrencilerin istedik hedeflere ulaşma düzeyleri, yapılan çeşitli ulusal ve uluslararası araştırmalar ile belirlenmeye çalışılmaktadır. Ulusal düzeyde yapılan öğrenci başarısını belirlemeye yönelik araştırma sonuçları (MEB-OBBS, 2002; MEB-OBBS, 2005 ve MEB-OBBS, 2007) ve uluslararası düzeyde yapılan PISA, TIMSS ve PIRLS projeleri öğrenme çıktılarının yetersiz olduğunu göstermektedir (MEB-PISA, 2005). Ayrıca ortaöğretime ve yükseköğretime geçişte yapılan

*Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu (12-14 Mayıs, Bakü)'nda bildiri olarak sunulmuştur.

**Doç.Dr., H.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Bil. Böl. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, gelbal@hacettepe.edu.tr

***Yrd.Doç.Dr., H.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Bil. Böl. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, hulyaebb@hacettepe.edu.tr

OKS ve ÖSS'lerden alınan sonuçlar da önceki başarının ölçüleri olmaları nedeniyle, öğrenme çıktıları hakkında önemli ipuçları vermektedirler. Bu araştırma sonuçları, ülkemizde aynı yaş grubundaki öğrencilerin diğer ülkelerdeki akranlarına göre bazı hedeflere ulaşmada yetersiz olduğu yönünde işaretler vermiştir (MEB-PISA, 2005). Öğrencilerimizin, özellikle okul öğrenmelerini günlük yaşamda karşılaştıkları problemlerin çözümünde kullanma bakımından önemli eksiklikleri olduğu görülmektedir.

Araştırma sonuçları ve değişik ülkelerdeki örnek uygulamalar göz önünde bulundurularak, 2005–2006 öğretim yılı itibari ile ilköğretim 1–5 sınıfları ve kademeli olarak 2006–2007 öğretim yılından itibaren diğer sınıflar için hazırlanan yeni öğretim programları tüm yurttan uygulanmaya başlamıştır. Yapılandırmacı yaklaşımın (constructivist) temel alındığı programlarda, bilginin öğrenci tarafından yapılandırıldığı kabul edilmektedir. Bu yaklaşımın bir gereği olarak öğretmen merkezli bir öğretimden uzaklaşarak öğrenci merkezli öğretim yöntemi benimsenmekte; öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci etkileşimine aile ve çevrenin de katılımı amaçlanmaktadır. Öğretim programlarındaki bu değişiklik derslerin içeriğinde, öğretim yöntemlerinde, kullanılan araç ve gereçlerle ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde de değişikliklere neden olmuştur.

Geleneksel yöntemlerde öğrenci başarısının değerlendirilmesi, genellikle öğretim sürecinden ayrı ve daha çok ürüne ağırlık verecek bir şekilde ele alınmakta; bu amaçla daha çok seçmeli ve kısa cevaplı testlerle, yazılı ve sözlü yoklamalara önem verilmektedir. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında ölçme ve değerlendirme, öğretim sürecinin bir parçasıdır ve sadece öğrenmenin başında ve sonunda değil, öğrenme süreci boyunca her önemli noktada yer alır. Sürece de ağırlık vermesi nedeniyle eski yaklaşıma göre daha çok ve çeşitli ölçme araç veya yöntemlerinin kullanılmasını gerektirir. Geleneksel olarak kullanılan kağıt-kalem testleri ile birlikte, öğrencinin sınıf içi ve sınıf dışındaki davranışlarını izleyerek, süreç içindeki performansını gözleyerek, ilgisini ve tutumunu ölçerek ve öğrenciyi de değerlendirme sürecine katarak ölçme ve değerlendirmeyi geniş bir açıdan ele alıp öğrenci performansını her yönüyle değerlendirebilmek mümkün olabilmektedir. Öğretmenlerin alışık olması nedeniyle bunlardan daha çok geleneksel nitelikte olanlar tercih edilmekte olabilir; ancak diğerleri ile ilgili uygun araçlar geliştirilip, uygun zamanda kullanılması sağlanarak bunların da yaygınlaştırılması mümkün olabilir.

Üniversitelerin öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerde ölçme ve değerlendirme tekniklerinin yalnızca geleneksel araç veya yöntemlerle sınırlı kaldığı görülmektedir. Doksanlı yılların sonlarında eğitim fakültelerinin programlarında yapılan değişikliklerle, ölçme ve değerlendirme dersinin kapsamının daraltılmış olması, özellikle yeni yöntemlerin tanıtılmasını ve uygulanma alanlarının artırılmasını tehlikeye düşürmüştür (YÖK 1998). Öğretmen yetiştirme programlarında ölçme ve değerlendirmeye yeterince yer verilmemesi nedeniyle son 8–10 yıl içerisinde mezun olan öğretmen adaylarının, öğrenciyi tanıma, ölçme ve değerlendirme amaçlarıyla kullanılan teknikler konusunda önemli eksiklikleri olduğu kabul edilmektedir.

Yeni programda uygulamaya konulan ölçme ve değerlendirme yaklaşımları, öğretmenlere eskisinden farklı roller ve görevler yüklemektedir. Öğretmenin öğretici olmaktan çok ortam düzenleme ve yönlendirme rolü, ölçme ve değerlendirme sürecinde de göze çarpmaktadır. İlköğretim okullarında uygulanmakta olan yeni öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme ile ilgili önemli sorunları olduğu, çeşitli araştırmalar ile ortaya konmuştur (MEB 2005 ve MEB 2006). Yeni öğretim programlarının uygulanmasında kullanılacak öğrenciyi tanıma, ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkında öğretmenlerin yeterince bilgi sahibi olmadıkları, bu yöntemleri hazırlama, uygulama ve bunların sonuçlarından yararlanma konularında bilgi eksikleri bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu araçların hazırlanmasının uzmanlık gerektirmesi, uzun zaman alabilmesi ve kalabalık sınıflarda ölçme uygulamalarının ek önlemler gerektirebilmesi de dikkate alınınca bu konudaki ihtiyacın ne derecede büyük olduğunu göstermektedir. Yeni program uygulamaya konulana kadar ilköğretimde sadece geleneksel yöntemlere dayalı ölçme ve değerlendirme uygulayan öğretmenlerin bu alanda çeşitli sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Öğretmenlerin yeni programda yer alan ölçme ve değerlendirme uygulamaları konusunda problemler yaşadığı; bu konuda programın diğer boyutlarına göre kendilerini daha yetersiz gördükleri; ölçme ve değerlendirme konusunda eğitim ihtiyacı içinde olduklarını ifade

ettikleri çeşitli araştırmalarla belirlenmiştir (Yapıcı ve Demirdelen 2007; Gözütok Akgün ve Karacaoğlu 2005; Yaşar vd, 2005).

Bu araştırma, yeni öğretim programlarının uygulanmakta olduğu ilköğretim okullarında programda öngörülen ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin gerçekleştirilmesine yönelik, öğretmen görüşlerini betimlemek için yapılmıştır. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin öğrenciyi tanıma, öğrenmeleri izleme ve öğrenci başarısını belirlemede kullandıkları ölçme araç ve yöntemleri nelerdir?

2. İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin öğrenciyi tanıma, öğrenmeleri izleme ve öğrenci başarısını belirleme amaçları ile kullandıkları ölçme araç ve yöntemleri konusunda kendilerini ne derece yeterli bulmaktadırlar?

3. İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin öğrenciyi tanıma, öğrenmeleri izleme ve öğrenci başarısını belirlemede ölçme araç ve yöntemleri ile bunları kullanmada karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

4. İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin programda ön görülen ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Araştırmanın yukarıda belirtilen sorularını cevaplayabilmek için ölçme aracı olarak bir anket hazırlanmıştır. Veri toplama aracını oluşturan sorulardan toplam puan elde edilmesine yönelik bir çalışma olmadığı için, anket hazırlama süreci, uzman ve öğretmen görüşleri alınarak sürdürülmüştür. Hazırlanan anket soruları ölçme değerlendirme bilim dalından dört ve program geliştirme bilim dalından üç akademisyene ve ilköğretim okullarında görev yapan beş öğretmene sorulmuş; gelen öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Anketin ilk bölümünde öğretmenlerin kişisel bilgileri sorulmaktadır. İkinci bölümde öğretmenlerin derslerinde kullandıkları ölçme araçlarının kullanım sıklığına ilişkin görüşleri, “Çoğunlukla”, “Ara sıra” ve “Hiç” olacak şekilde alınmıştır. Üçüncü bölümünde ölçme araçlarına yönelik olarak yeterlik düzeyleri sorulmuştur. Öğretmenlerden bu sorulara ilişkin “Çok”, “Orta” ve “Hiç” olmak üzere üçlü dereceli cevaplar alınmıştır. Anketin dördüncü bölümünde, öğretmenlerin ölçme araçlarını kullanmada karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu kısımda öğretmenler seçeneklerde verilen sorunlara yönelik birden çok seçenek işaretleyebilmektedirler. Dolayısıyla cevaplanmayan seçenekteki durum, o öğretmen için sorun olarak algılanmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Anketin son bölümünde ise öğretmenlerin yeni uygulamaya başladıkları ölçme yöntemlerine ilişkin görüşleri sorulmaktadır.

1.1. Çalışma Grubu

Araştırma verileri, Ankara ilinin değişik ilçelerinde görev yapan toplam 242 öğretmen cevaplarından oluşmaktadır. Bu aynı zamanda araştırmanın bir sınırını da oluşturmaktadır. Ankete cevap veren öğretmenlerin %80,6’sı devlet okullarında ve %19,4’ü de özel okullarda görev yapmaktadırlar. Öğretmenlerin %67’si kadın ve %33’ü erkektir. Kıdemlere göre dağılıma bakıldığında devlet okullarında 26 yıl ve üzerindeyken, özel okullarda 1 ile 5 yıl ve 26 ve üzerindeki yıllarda görülmektedir. Araştırma verilerinin analizinde frekans ve yüzdeler kullanılmış, yüzdeler grafiklerle gösterilmiştir.

Araştırma grubuna alınan öğretmenlerin bazı özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Grubunda Devlet ve Özel Okullarda Bulunan Öğretmenlerin Kıdem, ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

		Öğretmenlerin Kıdemleri							
Okul	Cinsiyet		1-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	21-25 Yıl	26 ve +	Toplam
Devlet Okulu	Kadın	f	19	19	22	14	11	34	119
		%	0,16	0,16	0,18	0,12	0,09	0,29	61,0
	Erkek	f	9	8	8	9	16	26	76
		%	0,12	0,11	0,11	0,12	0,21	0,34	39,0
Özel Okul	Kadın	f	13	8	4	2	3	13	43
		%	0,30	0,19	0,09	0,05	0,07	0,30	91,5
	Erkek	f	2	0	1	1	0	0	4
		%	0,50	0,00	0,25	0,25	0,00	0,00	8,5

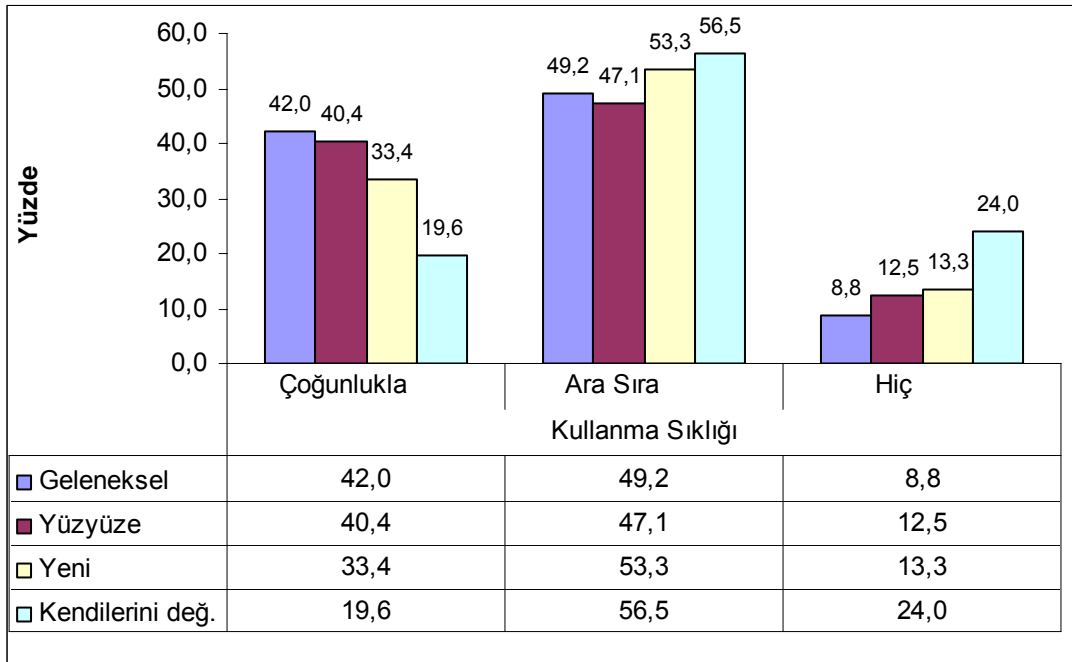
3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizinden elde edilen bulgular, tablolar ve grafikler şeklinde verilmiştir. Bulgular ve yorumların verilmesinde araştırmanın sorularındaki sıra izlenilmiştir. İlk olarak öğretmenlerin derslerinde kullandıkları ölçme araç ve yöntemlerin kullanma sıklıklarına ilişkin görüşler betimlenmiştir.

3.1. Öğretmenlerin Ölçme Araç ve Yöntemlerini Kullanma Düzeyleri

Ankette öğretmenlerin “ölçme yöntemlerini kullanma” ve “yeterlik düzeyleri” hakkındaki görüşleri üçlü derecelendirme ölçeği ile alınmıştır. Varimax yöntemiyle döndürülmüş faktör analizi sonuçlarına göre ölçme yöntemleri dört faktörde toplanmıştır. Bunlardan ilk gruba giren ölçme yöntemleri öğrenci gelişim dosyaları, proje, performans görevi, araştırma kâğıtları ve kavram haritalarıdır. İkinci gruba giren ölçme yöntemleri tutum ölçekleri, akran değerlendirme ve öz değerlendirmedir. Üçüncü gruba giren ölçme yöntemleri kısa cevaplı testler, çoktan seçmeli testler, doğru yanlış testleri ve yazılı yoklamalardır. Son gruba giren ölçme yöntemleri sözlü sınavlar, gözlem ve görüşmedir. Faktör analizindeki bu gruplandırmaların mantıklı olduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan birincisi öğretmenlerin yeni karşılaştıkları ve daha çok üst düzey kazanımları yoklamaya yönelik olan ölçme yöntemleridir. İkincisi öğrencilerin değerlendirmesine dayalı yöntemler olarak adlandırılabilir. Üçüncüsü geleneksel kâğıt kalem testleri ve sonucusu da yüz yüze olan sınav türleri olarak adlandırılabilir. Bulgular burada oluşturulan grupe dikkate alınarak sunulmuştur. Öğretmenlerin dört gruptaki ölçme yöntemlerini kullanma sıklıkları Şekil 1’de verilmiştir.

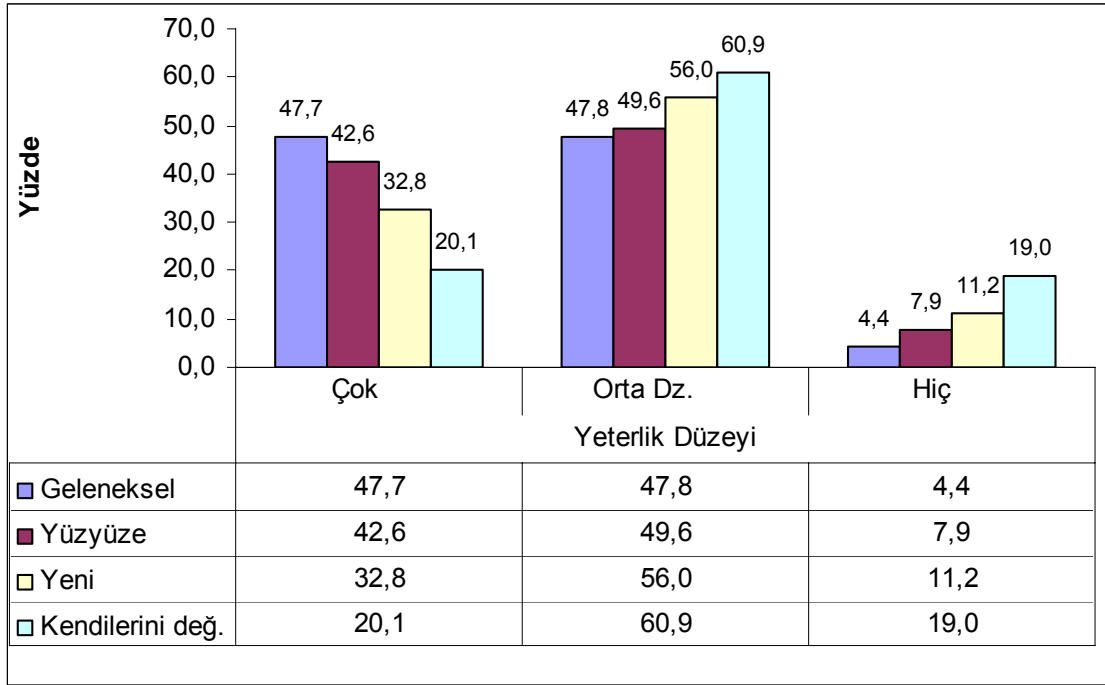
Şekil 1’deki grafik incelendiğinde ölçme yöntemlerinden çoğunlukla kullanılan %42 ile geleneksel ölçme yöntemlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Bunu sırasıyla %40,2 ile yüz yüze yapılanlar, %33,4 ile yeni uygulanmakta olanlar ve %19,6 ile öğrencinin değerlendirmesine dayalı yöntemler izlemektedir. Bu yöntemleri “Ara Sıra” kullanan öğretmenler çoğunluktadır. Bu yüzdeler, öğretmenlerin öğrenci başarılarının ölçülmesinde geleneksel yöntemler olarak bilinen sınav türlerini tercih ettiklerini göstermekle beraber, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygun ölçme yöntemlerini de kullandıklarını göstermektedir. Öğrenci başarısının belirlenmesinde öğrenci değerlendirmesine dayalı yöntemlerin sonuçlarının kullanılması, ölçme sonuçlarına daha çok hata karışması endişesi ile çok fazla tercih edilmemesinin nedeni olarak görülmüş olabilir. Ancak, bu yöntemler ile öğrencileri de değerlendirme sürecinin içerisine almak, öğrencinin kendini tanımasında önemli avantajlar sağlayacaktır.

Şekil 1. Öğretmenlerin Ölçme Araç ve Yöntemlerini Kullanma Sıklığı

3.2. Öğretmenlerin Ölçme Araç ve Yöntemlerindeki Yeterlik Düzeyleri

Öğretmenlerin ölçme yöntemlerini kullanma düzeyleri, onların bu yöntemler hakkındaki yeterlilik düzeyleri ile de yakından ilişkili olabilir. Bu nedenle, öğretmenlere bu yöntemler hakkındaki yeterlilik algıları sorulmuş, sorulara verdikleri cevaplara ilişkin görüşleri Şekil 2’de özetlenerek verilmiştir.

Şekil 2. Öğretmenlerin Ölçme Yöntemlerini Kullanmada Kendilerini Yeterli Bulma Düzeyleri

Şekil 2 incelendiğinde, öğretmenler verilen bütün ölçme yöntemleri hakkında kendilerini “Orta” ve “Çok” düzeylerde yeterli gördükleri anlaşılmaktadır. Kendilerini değerlendirmeye yönelik ölçme yöntemlerinde ise kendilerini en yetersiz olarak görmektedirler. Sıklıkla kullanılan geleneksel ölçme yöntemlerinde öğretmenlerin yeterlilik algılarının çok yüksek olmaması, diğer ölçme yöntemlerinde de bu düzeyin giderek düşmesi, öğretmenlerin ölçme yöntemlerini kullanma ve ölçme aracı hazırlama konusunda eğitim ihtiyaçları olduğunun bir göstergesidir.

Öğretmenlere verilen ölçme yönteminin kullanma düzeyleri ile bu ölçme araçlarındaki yeterlik düzeylerine ait yüzdeler arasındaki Spearman sıra farkları korelasyon katsayısı 0,80’ler düzeyindedir. Korelasyon katsayıları, öğretmenlerin kullandıkları ölçme yöntemlerine ait görüşleri ile bu ölçme yöntemleri hakkındaki yeterlik düzeyleri algıları arasında paralellik olduğu şeklinde açıklanabilir. Bu da öğretmenlerin daha yeterli oldukları ölçme yöntemlerini daha sık kullandıklarının bir göstergesidir.

3.3. Öğretmenlerin Ölçme Araç ve Yöntemlerini Kullanmada Karşılaştıkları Sorunlar

Öğretmenlerin ölçme araçlarını kullanırken karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Ölçme Araçlarını Kullanırken Karşılaştıkları Sorunlar

Karşılaşılan Sorunlar	Geleneksel yöntemler	Yüz yüze olan yöntemler	Yeni yaklaşıma ait yöntemler	Kendilerine değerlendirmeye yönelik yöntemler	Genel ortalama
Sorunla karşılaşmayanlar	38,3	37,5	34,7	40,5	44,7
Sınıfların kalabalık oluşu	30,9	53,6	40,1	35,9	39,5
Zaman yetersizliği	25,1	38,0	28,9	27,1	29,3
Değerlendirilmesinin zorluğu	19,0	20,0	26,8	22,7	22,5
Uygulamasının zorluğu	13,7	25,1	25,0	25,0	22,0
Hazırlamasının zorluğu	32,5	12,9	19,0	17,0	21,0
Veli desteğinin az olması	25,0	19,5	22,1	14,4	20,8
Öğrencilerin isteksizliği	17,5	13,9	22,8	22,7	19,6
Programdaki açıklamaların yetersizliği	15,4	13,3	22,4	20,2	18,3
Gerektiğinde öğrencilerin işbirliği yapamayışı	15,4	13,9	20,7	16,0	17,0
Öğrencinin bilgi eksikliği	22,7	11,9	17,3	12,2	16,6
Yöntemlerin karmaşıklığı	10,2	9,3	16,0	18,1	13,5
Sınıf düzeyine uygun olmayışı	15,6	9,5	13,7	12,7	13,2

Öğretmenlerin kullandıkları ölçme yöntemlerinde karşılaşılan sorunların başında sınıfların kalabalık oluşu gelmektedir (%39,5). Bunu zaman yetersizliği, değerlendirmenin zorluğu, uygulamasının ve hazırlamasının zorluğu, veli desteğinin azlığı izlemektedir. Öğrencinin bilgi eksikliği, yöntemlerin karmaşıklığı ve sınıf düzeyine uygun olmayışını da sorun olarak gören öğretmenler %13,2 ile %16,6 arasındadır. Ancak bunlar diğer listelenen sorunlara göre daha azdır. Ölçme araçları geleneksel, yüz yüze, yeni ve kendilerini değerlendirmeye yönelik yöntemler olarak gruplandırıldığında, karşılaşılan sorunların paralel olduğu görülmekle beraber yüz yüze olan yöntemlerde sınıfların kalabalık oluşu daha dikkat çekici olarak fazladır. Bu tür sınavların uygulaması bireysel ve karşılıklı olması nedeniyle bu sorunla karşılaşılması doğal görülmektedir. Öğretmenlerin %13,7'si geleneksel yöntemlerin uygulamasının zor olduğunu belirtirken, diğer yöntemlerin uygulanmasının zor olduğunu belirtenler bunun yaklaşık iki katı kadardır. Bu da öğretmenlerin alışık oldukları geleneksel yöntemleri uygulamada daha az sorunla karşılaştıklarını, ancak uygulamaya yeni başladıkları bazı ölçme yöntemlerinin uygulamasında sorunlarla karşılaştıklarını göstermektedir.

3.4. Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Uygulanılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Anketin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Uygulanılmasına Yönelik Görüşler bölümünde öğretmenlere yeni programda uygulamaya konulan değerlendirme yaklaşımlarından öz değerlendirme, akran ve grup değerlendirme, gözlem, sözlü sunum, proje ve öğrenci ürün dosyasının özelliklerine ilişkin ifadeler verilerek bunlara katılma düzeyleri sorulmuştur. Tablo 3'te öğretmenlere ölçme araçlarına ilişkin öğretmenlere verilen ifadelere katılma düzeylerinin frekans ve yüzdeleri yer almaktadır.

Tablo 3. İlköğretim Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Uygulanmasına Yönelik Görüşlerinin Dağılımı

	Katılıyorum		Fikrim yok		Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%
Öz değerlendirme	f	%	f	%	f	%
1. Öğrencilerin yeteneklerini keşfetmelerine yardımcı olmaktadır.	210	86,8	24	9,9	8	3,3
2. Öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına yardımcı olur.	205	84,7	25	10,3	12	5,0
3. Öğrencinin değerlendirmeyi öğrenmesini sağlıyor.	192	79,3	30	12,4	20	8,3
4. Öğrencilerin güdülenme düzeyinin yükselmesini sağlıyor.	179	74,0	44	18,2	19	7,2
5. Öğrencilerin davranışlarını kontrol altına almasını sağlıyor.	170	70,2	38	15,7	34	14,0
6. Öğrenciler kendilerini değerlendirirken yanlı davranıyorlar.	181	74,8	34	14,0	27	11,2
7. Öğrenciler nasıl değerlendirileceğini bilmediklerinden zorluk çekiyorlar.	178	73,6	32	13,2	32	13,2
8. Öz değerlendirmenin öğrenciyi tanımaya katkısı yoktur.	111	45,9	43	17,8	88	36,4
Akran Değerlendirme ve Grup Değerlendirme	f	%	f	%	f	%
1. Öğrencilerin arkadaşlarını tanımalarına yardımcı oluyor.	198	81,8	34	14,0	10	4,1
2. Öğrenciler değerlendirme sürecine doğrudan katılmaktadır.	186	76,9	35	14,5	21	8,7
3. Öğrenciler objektif olamıyorlar.	189	78,1	35	14,5	18	7,4
4. Öğrenciler arasında çatışmaya yol açmaktadır.	147	60,7	42	17,4	53	21,9
5. Akran değerlendirmenin öğrenciyi tanımaya katkısı yoktur.	116	47,9	46	19,0	80	33,1
Gözlem	f	%	f	%	f	%
1. Öğrencilerin performansını değerlendirmede etkilidir.	208	86,0	27	11,2	7	2,9
2. Kitap ekinde verilen gözlem formları öğrencileri değerlendirmede yeterlidir.	148	61,2	37	15,3	57	23,6
3. Performansa dayalı becerilerin ölçülmesinde kullanılmalıdır.	190	78,5	39	16,1	13	5,4
4. Her derste kullanılmalıdır.	161	66,5	39	16,1	42	17,4
5. İhtiyaç duyulduğunda gözlem formlarını öğretmenler kendileri de hazırlamalıdır.	190	78,5	31	12,8	21	8,7
6. Ölçütler her öğrenci için aynı olmamaktadır.	184	76,0	29	12,0	29	12,0
7. Öğrencinin davranışı her zaman objektif bir şekilde gözlenememektedir.	190	78,5	29	12,0	23	9,5
8. Uygulaması zaman alıcıdır.	190	78,5	28	11,6	24	9,9
9. Gözlem sonuçlarının değerlendirilmesinde zorluk yaşanır.	194	80,2	31	12,8	17	7,0
10. Kalabalık sınıflarda uygulaması güç olmaktadır.	205	84,7	28	11,6	9	3,7
11. Gözlemin öğrenciyi tanımaya katkısı yoktur.	88	36,4	26	10,7	128	52,9
Sözlü Sunum	f	%	f	%	f	%
1. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini ölçmek için etkili bir yöntemdir.	201	83,1	28	11,6	13	5,4
2. Öğrencilerin performansını değerlendirmek için etkili bir yöntemdir.	200	82,6	32	13,2	10	4,1
3. Öğrencilerin üst düzeydeki bilgi ve becerilerini gözlemeye olanak sağlamaktadır.	179	74,0	40	16,5	23	9,5
4. Sözlü sunum için ölçme aracı hazırlamak ve uygulamak güçtür.	181	74,8	28	11,6	33	13,6
5. Sözlü sunum sırasında sınıfta disiplini sağlamak güçleşmektedir.	144	59,5	24	9,9	74	30,6
6. Her öğrencinin bu yöntemle değerlendirilmesi için zaman yeterli değildir.	203	83,9	19	7,9	20	8,3
7. Sözlü sunumun öğrenciyi tanımaya katkısı yoktur.	71	29,3	27	11,2	144	59,5
Proje	f	%	f	%	f	%
1. Proje değerlendirme ölçeği kullanılarak, puanlama hataları azaltılabilir.	190	78,5	39	16,1	13	5,4
2. Öğrencilerin inceleme ve araştırma becerilerini geliştirmektedir.	207	85,5	16	6,6	19	7,9
3. Puanlanması güçtür.	189	78,1	26	10,7	27	11,2
4. Grup projelerinde her öğrencinin bireysel katkısının belirlenmesi zordur.	208	86,0	18	7,4	16	6,6
5. Grup projelerinde öğrencilerin bir araya gelmesi güç olmaktadır.	199	82,2	21	8,7	22	9,1
6. Grup projelerinde her öğrenciye aynı başarı puanı verilmemelidir.	203	83,9	24	9,9	15	6,2
7. Proje değerlendirmede kullanılan ölçekler yetersizdir.	154	63,6	49	20,2	39	16,1
8. Projenin öğrenciyi tanımaya katkısı yoktur.	106	43,8	29	12,0	107	44,2

Tablo 3 (Devam). İlköğretim Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Uygulanmasına Yönelik Görüşlerinin Dağılımı

	Katılıyorum		Fikrim yok		Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%
Öğrenci Ürün Dosyası						
1. Öğrencilerin gelişim ve öğrenme süreçlerinin bir bütün olarak görülmesini sağlamaktadır.	194	80,2	30	12,4	18	7,4
2. Ürün dosyaları ile yapılan değerlendirmede, öğrenci her aşamada değerlendirme sürecine katılmaktadır.	184	76,0	31	12,8	27	11,2
3. Ürün dosyaları, öğrencinin öğrenmesinin sorumluluğunu almasını sağlamaktadır.	198	81,8	27	11,2	17	7,0
4. Ürün dosyaları eğitim sürecinin her aşamasında öğrenci hakkında bilgi vermektedir.	180	74,4	31	12,8	31	12,8
5. Ürün dosyası ile öğrencilerin eksik yönlerinin belirlenmesi mümkündür.	184	76,0	20	8,3	38	15,7
6. Ürün dosyaları öğrencinin zayıf ve güçlü yanlarını ortaya çıkarmaktadır.	181	74,8	26	10,7	35	14,5
7. Ürün dosyasına alınacak olan çalışmalar önceden öğretmen tarafından belirlenmelidir.	166	68,6	29	12,0	47	19,4
8. Ürün dosyası ile öğrenme sürecinin değerlendirilmesi mümkündür.	162	66,9	30	12,4	50	20,7
9. Ürün dosyasında yer alacak çalışmaların her aşamasında, öğrencinin yaptıklarını izleyip bilgi verilmelidir.	195	80,6	27	11,2	20	8,3
10. Ürün dosyaları oluşturma konusunda öğretmenlerin bilgi ve deneyimleri yetersizdir.	185	76,4	27	11,2	30	12,4
11. Öğrenciler ürün dosyası hazırlama konusunda isteksizdir.	149	61,6	31	12,8	62	25,6
12. Öğrenciler ürün dosyasının nasıl hazırlanacağını bilmemektedirler.	170	70,2	25	10,3	47	19,4
13. Ürün dosyaları oluşturmada velilerin katkısı olmamaktadır.	131	54,1	27	11,2	84	34,7
14. Ürün dosyalarının değerlendirilmesi zordur.	173	71,5	29	12,0	40	16,5
15. Ürün dosyalarının değerlendirilmesi için programda verilen araçlar yetersizdir.	179	74,0	35	14,5	28	11,6
16. Ürün dosyalarının öğrenciyi tanımaya katkısı yoktur.	91	37,6	29	12,0	122	50,4

Tablo 3 değerlendirme yaklaşımlarına göre incelendiğinde, öğretmenler öz değerlendirmenin uygulanmasına ilişkin maddelere %70,2 ile %86,8 arasında değişen oranlarda katılmaktadır. Öğretmenlerin öz değerlendirmenin olumlu yanını belirten ifadelerden en fazla öğrencilerin yeteneklerine keşfetmelerine ve güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına yardımcı olduğu görüşüne katılmakta (%86,6); olumsuz yanını belirten ifadelerden ise en fazla öğrencilerin kendilerini değerlendirirken yanlı davrandıkları ifadesine katılmaktadırlar (%74,8).

Öğretmenler, akran ve grup değerlendirmenin özelliklerinin verildiği ilk dört maddeye %60,7 ile %81,8 arasında katılmaktadırlar. Öğretmenler akran ve grup değerlendirmenin olumlu yanlarından en çok öğrencilerin arkadaşlarını tanımalarına yardımcı olduğu görüşüne (%81,8); olumsuz yanlarından ise öğrencilerin objektif olamadığı görüşüne katılmışlardır (%78,1).

Gözlemin uygulanmasına ilişkin verilen ifadelerle öğretmenlerin katılma yüzdesi %61,2 ile %86,0 arasında değişmektedir. Gözlemin öğrenci performansını değerlendirmede etkili bir yöntem olduğu öğretmenlerin en fazla katıldığı olumlu maddeler arasında iken (%86,0), gözlemin kalabalık sınıflarda uygulanmasının güç olduğu görüşü ise en fazla katılım gören olumsuz maddeler arasındadır (%84,7).

Sözlü sunumun uygulanmasına ilişkin verilen ifadelerle öğretmenlerin katılma yüzdesi %59,52 ile %83,9 arasında değişmektedir. Öğretmenler sözlü sunumun eleştirel düşünme becerilerini ve performansını ölçmek için etkili olduğu yönündeki olumlu ifadeye katılırken (%83,1), aynı zamanda sözlü sunumun olumsuz yanlarından birini belirten her öğrenciyi bu yöntemle değerlendirmek için zamanın yeterli olmadığı ifadesi de en fazla katılım gören olumsuz maddedir (%83,9). Öğretmenlerin, proje uygulanmasına ilişkin verilen maddelere %63,6 ile %86 arasında katılmaktadırlar. Öğretmenler projenin öğrencilerin inceleme ve araştırma becerilerini geliştirdiği yönündeki olumlu ifadeye en fazla

katılımı gösterirken (%85,5), olumsuz ifadelerden grup projelerinde her öğrencinin bireysel katkısının belirlenmesinin güç olduğu görüşüne en fazla katılımı göstermişlerdir (%86,0). Projenin öğrenciyi tanımaya katkısı olmadığı görüşünde olan öğretmenler grubun %43,8'idir.

Öğrenci ürün dosyasının uygulanmasına ilişkin maddelere öğretmenlerin katılma oranı %54,1 ile %81,8 arasında değişmektedir. Öğretmenler, ürün dosyasının uygulanmasına ilişkin olumlu özellikler belirten ifadelerden en fazla ürün dosyalarının öğrencinin öğrenmesinin sorumluluğunu almasını sağlamadığı görüşüne katılmışlardır (%81,8). Öğretmenlerin öğrenci ürün dosyaları oluşturma konusunda bilgi ve deneyimlerinin yetersizliği görüşü ise, olumsuz düşünülen faktörler arasında birinci sıradadır (%76,4).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bulgularına göre, öğretmenlerin öğrencilerini tanımada ve başarı düzeylerini belirlemede daha çok geleneksel yöntemleri tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca yüz yüze yapılan görüşme ve mülakatları da sıklıkla kullanmaktadırlar. Hiç kullanmadıkları yöntemler arasında ilk sırayı öğrencilerin kendilerini değerlendirmeye yönelik yöntemler almaktadır.

Öğretmenler kendilerini en çok geleneksel yöntemler olarak adlandırılan sınav türlerinde yeterli görmektedirler. Diğer yöntemlerde kendilerini orta düzeyde yeterli görmektedirler. Hiç yeterli bulunmayan yöntemlerin başında öğrenci değerlendirmesine dayalı yöntemler gelmektedir. Bu yöntemler, eğitim sisteminde yaygın olarak kullanılmaması ve bu araçların nasıl kullanılacağına ve sonuçlarının nasıl değerlendirileceğine ilişkin yeterince örneğin bulunmaması öğretmenlerin bu alanda güçlük çekmelerinin sebepleri arasında yer alabilir.

Öğretmenler daha çok kendilerini yeterli olarak gördükleri ölçme ve değerlendirme yöntemleri daha sık kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin yarısı ölçme yöntemlerini kullanmada sorunla karşılaşmamaktadırlar. Karşılaşanlar ise daha çok sınıfların kalabalık oluşu, zaman yetersizliğini ve hazırlamasının zorluğunu sorun olarak görmektedirler.

Öğretmenlerin büyük bir bölümünün yeni kullanmaya başladıkları değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin görüşlerinin programda bu değerlendirmeye ilişkin belirtilen güçlü ve zayıf yanlarla paralellik göstermektedir. Bu durum, öğretmenlerin araçların özelliklerine ilişkin bilgilerinin yeterli olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Öğrencilere etkili bir eğitim hizmeti sunmak ancak onları tanımakla mümkün olabilir. Öğrenciyi tanımak için ise değişik ölçme yöntemleri ile mümkündür. Yapılandırıcı yaklaşımı esas olarak yapılan eğitimde de çok yönlü ölçme yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir. Araştırma sonuçları öğretmenlerin geleneksel yöntemler dışındaki yöntemleri çok fazla kullanmadıkları anlaşılmaktadır. Bu yöntemlerin kullanılmasını artırmak için bu konuda öğretmenlerin bilgilendirilmesi uygun olur.

2. Öğretmenlerin değişik ölçme yöntemlerinden yararlanabilmeleri için onlara hazır, geliştirilmiş ölçme araçlarını hazırlayıp kullanmalarını sağlamak faydalı olabilir.

3. Öğrencileri ve velileri yeni programlarda kullanılmaya başlanılan ölçme yaklaşımları konusunda bilgilendirerek bu yöntemlerin kullanılabilirliğini ve bunların sonuçlarından yararlanabilirliğini artırmak gerekir.

4. Öğretmenlerin ölçme yöntemlerini kullanmada karşılaştıkları sorunları azaltabilmek için buldukları bölgede veya okullarda ölçme ve değerlendirme uzmanı buldurmak faydalı olabilir.

KAYNAKLAR

- Demirel, Ö.(2007). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Pegem A Yayıncılık,Ankara,
- Eğitim Programları ve Öğretim Alanı Profesörler Kurulu (2005). İlköğretim 1-5. sınıflar öğretim programlarını değerlendirme toplantısı sonuç bildirisi, Eskişehir.
- Gözütok, D., Ö. E. Akgün ve C. Karacaoğlu (2005). İlköğretim programlarının öğretmen yeterlilikleri açısından değerlendirilmesi. Yeni İlköğretim programlarını değerlendirme sempozyumu, 14-16 Kasım 2005, Kayseri. 17-39.
- MEB (2005). EARGED İlköğretim 1-5 Sınıf Pilot Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi.
- MEB (2006). EARGED İlköğretim 6. Sınıf Pilot Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi.
- MEB (2005). EARGED ÖBBS Projesi (Bilgisayar ve İngilizce Okuryazarlığı) 2004 Uygulama Raporları.
- MEB (2007). EARGED ÖBBS Projesi (Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler) 2005 Uygulama Raporları.
- MEB (2005). EARGED PISA Projesi 2003 Uygulaması Ulusal Raporu.
- Yapıcı, M. ve C. Demirdelen (2007). İlköğretim 4. sınıf programına ilişkin öğretmen görüşleri. İlköğretim Online, 6(2), 204-212.
- Yaşar, Ş., M. Gülteki, B. Türkkın, N. Yıldız ve P. Girmen (2005). Yeni ilköğretim programlarının uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin hazırbulunuşluk düzeylerinin ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi: Eskişehir ili örneği. Yeni İlköğretim programlarını değerlendirme sempozyumu, 14-16 Kasım 2005, Kayseri. 50-63.
- Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu (2006). <http://www.erg.sabanciuniv.edu/> Erişim: 1 Nisan 2007.
- YÖK (1998). Eğitim Fakülteleri Öğretim Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi. Ankara.

Extended Abstract

The levels of our students' attaining intended goals have been tried to be defined by several national and international researches. The results of the national researches which were made for determining of the students' achievement (MEB-OBBS, 2002; MEB-OBBS, 2005 and MEB-OBBS, 2007) and PISA, TIMMS and PIRLS international projects indicate that learning outputs were inadequate (MEB-PISA, 2005). By taking into consideration of the research results and sample applications in countries, from 2005–2006 school year on, new instruction developed gradually for 1-5 grades of the primary school and from 2006–2007 school year on other grades of the primary school were began to carry out all over the country. In the programs based on constructivist approach, it is tried to be provided that the knowledge is to be learned with constructed by students. This change in instructional programs also caused to the changes of the course contents, teaching methods, instructional materials and measurement and evaluation materials. The measurement and evaluation methods which were recently put in to practice, give the teachers some roles and missions different from those before. The teachers' orientation and regulation roles rather than teaching role draw attention also in the measurement and evaluation process. Various researches exhibit that the new instructional programs which are still carried out in the primary school have important problems about measurement and evaluation (MEB 2005 and MEB 2006).

It is understood that the teachers have not enough information about the measurement and evaluation methods which are used for applying the new instructional programs. Also it is understood that the teachers have inadequate information about the subjects of preparing and applying these measurement and evaluation methods. If the need for being specialist for preparing these methods, the long duration and the need for extra measures in measurement applications in crowded classes are taken into consideration, it is seen much more easily how big the need on this topic is. Until the new instructional programs are put into practice, it has been observed that the teachers who carried out the measurement and evaluation based on only traditional methods have the various problems on the area of measurement and evaluation. The various researches have shown that the teachers have some trouble about applying the measurement and evaluation methods according to the new instructional programs, that they consider themselves that they are more disqualified in the area of measurement and evaluation than the other areas, and that they state that they need to education about the measurement and evaluation methods (Yapıcı and Demirdelen 2007; Gözütok, Akgün and Karacaoğlu 2005; Yaşar etc. 2005).

This study was carried out to describe the teachers' thoughts related to the new measurement and evaluation activity in primary school in which new teaching programs are carried out.

For determining the teachers' thought, a survey was developed and this survey was carried out to 242 teachers worked in the different counties in Ankara. The frequency and percentage were used in analysis of research data, and percentages were shown by graphics.

According to research results, it is understood that the teachers rather prefer the traditional methods for identifying their students and determining the students' achievement level. Also, they have usually an interview with the students. The least preferable method for teachers is the students' self-evaluation methods.

The teachers consider themselves that they are the most qualified about the exam types called as the traditional methods and they are average qualified on the other methods, and they are most disqualified about the methods which are based on students' evaluation. These methods are the hardest for the teacher since they have never been used in instructional system and there are not enough examples of using the measurement materials and assessing their results.

It is observed that the teachers frequently use the measurement and evaluation methods about which the teachers are qualified. Half of the teachers have some troubles about using measurement methods. These teachers mainly point out that the classrooms are much crowded, the time is not enough and the evaluation methods are hard to determine.

The most of the teachers' opinion about the new measurement and evaluation methods are parallel with the strong and weak sides of this evaluation which was pointed out in the program. This situation presents that the teachers have enough knowledge about the features of the measurement and evaluation materials.

According to research results, it is understood that the teachers do not use the methods much beside traditional methods. For increasing of using these methods, it will be convenient that the teachers are given information about the methods. It can be useful to prepare the evaluation materials and to make the teachers use them so that they can take advantage of the different kind of evaluation methods.

It is supposed that the students and their parents will be informed about the new evaluation methods, so the advantages of the evaluation results will be increased.

For decreasing of the teachers' problems on using of evaluation methods, it can be useful that an measurement and evaluation authority will be provided in all schools.